

O oskrbi Beograda s sadjem in vrtninami

Te dni je bilo v ljudskem odboru beogradskega okraja veliko besed o preskrbi našega glavnega mesta. Kot mesto z več kakor pol milijona prebivalcev ima Beograd svoje posebne težave v preskrbi z osnovnimi predmeti, posebno pa z živili. To posebno zato, ker bližnja okolica Beograda ni dobro organizirana glede kmetijske proizvodnje, kar pomeni, da to veliko mesto še vedno nima v pravem pomenu besede svojega širokega oskrbovalnega pasu.

Ceprav je mogoče v tem ali drugem smislu nekoliko ugotoviti, da je preskrba (a tudi cene) z mesom, mesnimi izdelki, kolonialnim blagom, mlekom in mlečnimi izdelki, moko, kruhom in kurivom večinoma zadovoljiva, se bomo tokrat pomudili samo pri preskrbi Beograda s sadjem in vrtninami, na drugo pa se bomo povrnili ob kakšni drugi priložnosti. Plan za leto 1956 določa, da bi bili morali v Beograd pripeljati 120.000 ton sadja in sadja. Naj takoj povemo, da je ta plan delo izkušnje in proračunov, ki jih je opravila Srbska akademija znanosti in da bazira na povprečni potrošnji kalorij na enega prebivalca. To pomeni, da bi bile potrebe po sadju in vrtninah kritične popolnoma, če bi ta planirana količina prišla v Beograd.

Ta plan pa ne bo niti približno izpolnjen. V minulih 9 mesecih je Beograd dobil komaj nekaj več kakor 54.000 ton. Ker pa v to številko niso bile prištete količine, ki jih na trg dobavlja Pančevački Rit, pa to pomeni, da je bil plan preskrbe Beograda s sadjem in vrtninami izpolnjen v teh 9 mesecih z okrog 50%. V prihodnjih treh mesecih do konca leta bo dovoz sadja in vrtnin manjši kakor v prejšnjih mesecih, to pa pomeni, da bo Beograd dobil znatno manj sadja in vrtnin, kakor jih potrebuje. Ta položaj ne bo veliko spremenilo niti dejstvo, da bodo podjetja do konca leta dobavila še nad 12.000 ton sadja in vrtnin samo za pripravo ozimnice.

Kot osnovni vzrok za neizpolnjena pričakovanja v preskrbi Beograda s sadjem in vrtninami navajajo slabo letino, v določenih merih pa tudi izvoz na tuja tržišča. Posebno velja to za sadje. Po oceni strokovnjakov znaša letošnja letina jabolk okrog 60% povprečja, ki smo ga dosegli v zadnjih 6 letih, letina sliv pa je najmanjša v zadnjih 20 letih in znaša komaj četrtino normalnega pridelka. Podobno je položaj tudi pri grozdju in še nekaterih vrstah sadja. Pri vrtninah poudarjajo strokovnjaki, da je položaj mnogo boljši, razen čebule in zelja. Vendar je mogoče za vse te pridelke reči, da jih ni bilo niti po zadovoljivih količinah niti po zadovoljivih cenah.

Kontrahiranje ni dalo pričakovanih uspehov

Lani so samo tri beogradska podjetja skrbeli za zagotovitev potrebnih količin sadja in vrtnin s kontrahiranjem. Letos so pri kontrahiranju sodelovala vsa podjetja, ki prodajajo sadje

in vrtnine, in sklenila pogodbe za okrog 32.000 ton teh pridelkov. To bi bilo seveda popolnoma v redu. Toda realizacija v prvih 9 mesecih letos dosega le okrog 2500 ton sadja in vrtnin. Jasno je razvidno, da ni realizacija pogodb o kontrahiranju niti približno zadovoljiva. Vzrok za tak položaj je predvsem v sporazumu o cenah. Čeprav so bile v pogodbah določene srednje dnevne tržne cene v odkupu, seveda za določeno maržo, se tega nihče ni držal in tako so bile številne pogodbe razdirte še prej, preden se je začela njihova realizacija. Posameznim podjetjem je uspelo, da so realizirala komaj 1-5% pogodbenih količin. Bilo je sicer tudi nekaj izjem, vendar zelo malo. Podjetju »Cubura« je uspelo, da je skoraj popolnoma realiziralo svoje pogodbe s kmetijskim posestvom »Janko Čmelik« iz Stare Pazove. Kmetijsko posestvo »Zikica Jovanović« iz Banatskega Brestovca izroča vse svoje pridelke podjetju »Smederevka«, čeprav nimata nobene sklenjene pogodbe. Podobno je primer tudi s kmetijskim posestvom pri Smederevu.

Tak položaj v preskrbi s sadjem in vrtninami je zelo zaostril tudi problem pripravljenja ozimnice. Računali so, da bodo podjetja poskrbela za okrog 14.000 ton vrtnin in sadja za ozimnico. Toda tudi ta plan ne bo izpolnjen, predvsem zaradi nekaterih težav pri zagotovitvi jamstev pri Narodni banki za kredit. Posebne težave je ustvarila tudi uredba o manipuliranju z živili (1), ker nobeno podjetje nima potrebnih higienskih in tehničnih naprav za shranitev in vzdrževanje ozimnice. Da bi položaj nekako rešili, je bila organizirana mešana komisija, ki jo sestavljajo organi sanitarne inšpekcije in zastopniki sekretariata za gospodarstvo in ta je postavila manj ostre norme za higieno. Vendar vprašanje je, koliko je taka pot pravilna.

Cene se še naprej dvigajo

Vse leto so bile cene vrtnin in sadja zelo nestalne. Šele zadnji mesec so se cene vrtnin nekako ustabile, cene sadja pa še naprej rastejo. Zaradi šibke ponudbe se vzdržujejo cene jabolk na visokem nivoju 80-80 din za kg, hrušk 70-120 sliv 40-80, grozdje 80-150 itd. Med vrtninami je imela najvišjo ceno čebula, okrog 80 din za kg, pri čemer lahko pričakujemo, da se bo ta cena še dvignila.

Tako visoke cene vrtnin in sadja niso normalne, vzrokov za njihov nivo pa je več. Predvsem omenjajo propadanje velikih količin sadja in vrtnin zaradi pomanjkanja potrebnih naprav za shranitev, pa tudi za ustvaritev zaloga, s katerimi bi intervenirali na trgu, posebno tisti čas, kadar posamezni pridelovalci donajajo manj pridelkov. Ljudski odbor je to težavo spoznal in podvel nekaj ukrepov, da bi se stanje na področju opreme trgovine izboljšalo. Letos so že vložili znatna sredstva v veliko skladišče za sadje in vrtnine skupno s prostori za trg na debelo. To skladišče bi naj bilo dograjeno

do leta 1958 in bo skupno s hladilnico imelo velik pomen za preskrbo mesta. Prav tako so dobili 30 tovornih avtomobilov za prevoz blaga, 53 hladilnic - pultov za opremo prodajaln, še 50 tovornih avtomobilov za prevoz mesa, kruha in mleka itd. Visoki prevozní stroški prav tako občutno vplivajo na cene. Beograd pa je bil doslej pri svoji preskrbi usmerjen predvsem na najdražja prevozna sredstva. Šele letos so naročili graditev tovornega rečnega ladjevja za preskrbo Beograda s področji, skozi katera tečejo Donava, Sava in Tisa. Vrednost teh investicij znaša okrog 390 milijonov dinarjev. Nedvomno je, da bo izkoriščanje vodnih poti zelo ugodno vplivalo na cene.

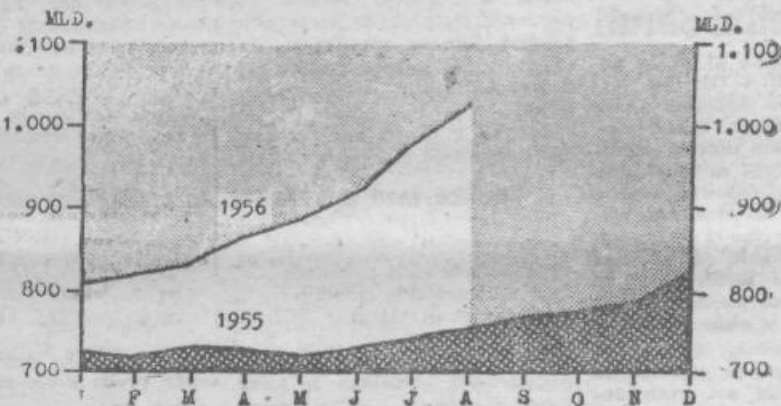
Številna trgovinska podjetja se pritožujejo nad visokimi maržami, ki jih jemljejo zadruga pri odkupu kmetijskih pridelkov. Pri jagodah je znašala

marža celo 50 dinarjev na kg, podobno pa je tudi pri nekaterih drugih predmetih. Obstajajo pa tudi subjektivne slabosti v trgovini. Kako bi sicer mogli pojasniti dejstvo, da kupujejo najboljša jabolka od zadrug po 25 dinarjev za kg, v Beogradu pa jih prodajajo po 80. Ali še drug primer: V Vojvodini so kumarice prodajali po 25 dinarjev za kg, ko pa so uslužbenci trgovskih podjetij prišli na vojvodinske njive, so z »medsebojno konkurenco« dvignili ceno na 80 din. K temu je treba dodati tudi prodajo izven Beograda, s katero se ukvarjajo skoraj vsa trgovinska podjetja za sadje in vrtnine našega glavnega mesta. Ta prodaja se giblje okoli tretjine vsega prometa teh podjetij. To dejstvo nedvomno še bolj zaostre pomanjkanje posameznih živil. Vsemu temu moramo dodati še to, da je bila letina nezadovoljiva in da je okrog 9000 ha obdelovalne zemlje ostalo nezaorano. Pridetek vrtninskih rastlin se je zmanjšal na zadržnem sektorju, posebno pa na ekonomijah kmetijskih zadrug.

Seveda so tudi objektivne težave v preskrbi tako velikega mesta, kakor je Beograd. Pri tem pa je neprimerno več subjektivnih težav. Mi smo poudarili le nekatere z željo, da pokažemo, kako preskrba Beograda ne bo zadovoljiva vse dotlej, dokler njeno širša okolica ne bo vzorno organizirana kot oskrbovalni pas velikega mesta. Prav tako pa tudi, dokler ne bodo odpravljene številne slabosti v organizaciji trgovinske mreže, prevozu in podobnem. Popolnoma gotovo je, da b' lahko bile tudi pri sedanjih možnostih preskrbe Beograda s sadjem in vrtninami cene teh živil ugodnejše in bolj v interesu meščanov, kakor je bilo to doslej.

B. Sarić

KRATKOROČNI KREDITI

Prva dva meseca drugega polletja letošnjega leta karakterizira izreden porast kratkoročnih kreditov. Skupni kratkoročni krediti so se povečali za 95,8 milijarde dinarjev, to pa je največji porast teh kreditov v dveh zapovrstnih mesecih v zadnjih štirih letih (1953-1956). S tem porastom znaša povečanje kratkoročnih kreditov v kratkoročnih kreditih v preteklih osmih mesecih letos 205,1 milijarde dinarjev.

V primerjavi s gibanjem skupnih kratkoročnih kreditov v prvem polletju letos je pomembnejša sprememba v tem, da so v teh dveh mesecih zelo porasli krediti v trgovini in krediti preračunskim organom, in to bolj kakor v vsem prvem polletju, okrepljen pa se je tudi porast kreditov industriji.

Povečanje kratkoročnih kreditov v juliju in avgustu nima inflacijskega učinka, to je, ne povzroča porasta cen. Cene so se v tem razdobju celo znižale. Splošni nivo cen na drobno se je znižal za 15 odstotkov, cene izdelkov industrijskega blaga pa so se znižale za 3 odstotke. Največji del sredstev iz kratkoročnih kreditov prehaja v sklade, iz katerih jih ni mogoče trošiti ali pa jih je mogoče uporabljati samo omejeno: v rezervne sklade podjetij, v blokirane amortizacijske sklade, v stalne proračunske rezerve, rezerve federacije, v obve-

zne depozite itd. To je torej rezultat vrste ukrepov, ki so bili podvzeti zaradi reguliranja potrošnje s smotrom, da bi se uredilo tržišče. Kolikor bi prišlo do širše osvoboditve denarnih sredstev iz teh skladov, tedaj bi lahko to vplivalo na dvig cen.

Kreditna politika se je trudila, da z intervencijo s krediti pomaga gospodarskim organizacijam pri reševanju njihovih sedanjih problemov proizvodnje in prodaje.

Da bi vzpodbudili nadaljnji dvig predvsem industrijske proizvodnje, so bili odobreni večji zneski kreditov za povečanje zaloga surovin in materiala iz domačih virov in njih uvoza. Tako je bilo v teh dveh mesecih ustvarjeno pri industrijskih podjetjih povečanje zaloga osnovnih surovin za 11 odstotkov, pogonskega materiala pa za 24 odstotkov. S tem je bil hkrati delno rešen problem prodaje pri proizvajalcih surovin.

Prodaja blaga se je nekoliko okrepila in tako je bil zaustavljen dvig zaloga končnih izdelkov pri industriji v celoti. V posameznih vejah pa prodaja še vedno zaostaja za proizvodnjo ter je tako prišlo tudi do znatnega porasta zaloga končnih izdelkov, tako na primer v črni metalurgiji, industriji nekovin in gradbenega materiala. Vse zaloge končnih izdelkov, ki so

delovna sredstva, so se v industriji povečale za 13 odstotkov, zaloge materiala za proizvodnjo pa za 5 odstotkov. Ta problem nezadostne prodaje, ki v posameznih primerih ogroža tudi samo proizvodnjo, smo reševali z odobritvijo kreditov za kritje povečanih zaloga končnih izdelkov. Po drugi strani je bilo z dajanjem širših kreditov trgovini in potrošniškimi kreditov olajšano industrijskim podjetjem, da so se razbremenili odvečnih zaloga končnih potrošnih izdelkov. Zaloge potrošnega blaga so se pri industriji zmanjšale v juliju in avgustu za 11 odstotkov. Krediti trgovini na drobno in na debelo so bili povečani za 13,6 milijarde, potrošniški krediti pa za 2,4 milijarde.

Kreditna politika je bila usmerjena tudi v pravico pomoči izvozu, posebno pri industrijskih podjetjih ki so se zelo trudila, da bi dosegla čim večjo prodajo na inozemskem trgu, ker je bila prodaja na domačem trgu nezadovoljiva. Zaradi povečanja izvoza so bili povečani krediti za 16,9 milijarde.

V tem razdobju se začela sezona okrepljenega odkupa in so se zato odkupni krediti povečali za 6,5 milijarde. Zaradi neustvarjenih določenih dohodkov so bili v večji meri financirani tudi proračunski organi s kratkoročnimi posojili.